

„A jutalmazás és az elismerés a lényeg”

Dr. Gyimesi László szerint komoly áttörés lehet a privátszféra beengedése a törvénybe

A Zamárdiban rendezett, márciusi találkozón a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének tisztségviselői is tanácskoztak az előadó-művészeti törvény módosításairól. Az MZTSZ – támogatva a Szövetség elképzeléseit – amellett foglalt állást, hogy a státuszok, s nem a fellépő muzikusok száma alapján kellene a támogatási összeget szétosztani. Azzal a felvetéssel is egyetértettek, hogy bővüljön a fenntartók köre. A minősítésre pedig azzal a kikötéssel mondtak igen, hogy csakis önkéntes alapon történhet, s a jutalmazás, az elismerés legyen a lényege. A tanácskozás részleteiről Dr. Gyimesi László, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének főtitkára beszélt.

I Minden kérdésben egyezsre jutotak?

– A módosító javaslatokat elfogadta a szak szervezeti tagozat és a zenekari szövetség közgyűlése is. A javaslat így is bizonyos eltérésekkel kerül a miniszter elé, mert az Előadó-Művészeti Tanács zenei kollégiuma és maga az EMT sem kívánta korábban kialakított álláspontját módosítani. A szak szervezet különösen lényegesnek tartotta, hogy a támogatás elosztásánál azoknak a muzikusoknak a száma számíton, akik státuszban, azaz állandó jellegű jogviszonyban, egyszerűbben munkaviszonyban, vagy közalkalmazotti jogviszonyban vannak, s ezzel a munkáltatók zöme is egyetértett. Sajátos kettősség, hogy a zenekarok egy része munkaviszonyba van, míg a másik rész „szabadcsapatként” vesz részt a zenei életben. Mindkét formációra létezik nemzetközi példa, hiszen angolszász területen az utóbbi is gyakran előfordul, míg a német, skandináv vidéken inkább a munkaviszonyos foglalkoztatás. A szak szervezet nem azért ódzkodik attól, hogy ez a szabályozás egymás mellé emeli a munkaviszonyt és a polgári jogviszonyt – hiszen nincs azzal semmi probléma, hogy egy-egy turnéra alkalmi zenekarok szerveződnek –, hanem azt tartja gondnak, hogyha ugyanúgy működik egy ilyen együttes, mint a másik, akkor miért nem ugyanazok a szabályok vonatkoznak rá? Ezek a szabályok ugyanis a munkajog oldaláról garanciális elemeket biztosíthatnának a munkavállalónak tekintett művész, zenekari tag számára is. Ennek a státuszának a foglalkoztatás oldaláról vannak egyéb következményei is, akár csak a közteherviselés oldaláról. A vállalkozó és szabadúszó művész mögött nincs, vagy minimális a szociális és egyéb háttér, s hogy ez milyen problémákkal jár, azt nap mint nap tapasztaljuk.

I Akkor miért nem támogatta ezt a módosítást az Előadó-művészeti Tanács?

– Azért, mert erős törekvés van arra, hogy a másik irányban is nyitva hagyják a szabályozást. Tehát ne kelljen feltétlenül minden esetben konstans munkahelyeket létrehozni, legyen elegendő a lazább jogi kötelel. A jog oldaláról ez rendben is van, míg nem csap át színlelt szerződésekbe... Amíg egy turnéra alkalmi zenekar áll össze, akkor szükségtelen munkajogviszonyokat létrehozni, mindenki tudja, hogy egy produkció része. Ha sikeres, akkor a tagok egymásnak azt is mondhatják: próbáljuk meg ezt rendszeresebbé tenni. De még nem intézményesül az együttes. Akkor változik ez minőségileg, amikor e mögé a produkció mögé odaáll egy fenntartó, s úgy viselkedik, mint más zenekarok fenntartói. A zenekar, amelyet létrehozta, elkötelezi magát, hogy állandó jelleggel pódiumra lép, ezért szükség van zenészekre, nagyrészt ugyanazokra. Állandó stábjá van, s akkor a jog nyelvére áttérve már csak egy lépés, hogy állandó jellegű legyen a foglalkoztatás. Ekkor már ezt a zenekart a többi együttestől semmi sem különbözteti meg. A szimfonikus zenekari közegben egyetlen együt-

tes sem tud megmozdulni anélkül, hogy ne legyen mögötte komoly támogató. A kisvárosi együtteseknél, amelyek évente 10-20 koncert adnak, tényleg fölösleges munkaviszonyt létrehozni. De a lehetőség le nem zárása nem azt jelenti, hogy ezzel legalizálunk olyan megoldásokat, amelyek nem jogszerűek...

■ Szintén nagyon lényeges módosítás – s ezt az EMT is elfogadta –, hogy a nemcsak önkormányzat lehet fenntartó...

– Nem is tudom mennyire gondolta át a társaság, s érezte annak a jelentőségét, hogy a törvénybe beengedett egy olyan fenntartói kört, amely a privátszférából jön. Abszolút áttörés ez, bár a törvény alapszellemétől nem idegen. Mivel a szabályok nem adtak világos választ, ezért szükség volt a módosításra. Ez a döntés azonban komoly pénzébe kerül a zenekaroknak, hiszen a meglévő pénzt osztják többfelé. Most azok, akik jogi szempontból erősebb pozícióban voltak, döntöttek a gyengébbek javára. Példátlanul szép és nemes gesztus, előremutató szolidaritási szempontból is, és a szakmai értékek tiszteletét jelenti. Ezt értékelni kell. E szerint a zenész szakma nagyon komolyan veszi saját magát. Ezért is bosszantó olyan nagyon, ha valaki ezek után felrúgja a létszámra vonatkozó szabályokat...

■ Azzal is kisebb lett a szétsztható összeg, hogy a minősítés is a kritériumok közé került...

– Így igaz, bár ez jóval kisebb összeget jelent. Itt azért nagyon érdekes és óvatos megfogalmazás került be a javaslatba. Nem tesz semmit kötelezővé, tehát csak jutalmaz. Akárcsak a finanszírozása. Azt mondja

ugyanis, ha van egy szisztéma az együttesnél, ami a minőség szolgálatában áll, akkor ehhez pénzt is kap a társulat. Így az a kérdés, hogy a zenekar és a vezetése akar-e több pénzt, amit a legjobbak jutalmazására lehet fordítani. Ez így remek, ezzel a szakszervezet sem vitakozott. Miután tényleg önkéntes módon történik, azok az együttesek jutnak így többre, akik vállalkoznak rá. Mivel az összeg adott, minél kevesebb felé oszlik szét, annál nagyobb rész jut egy-egy együttesnek. Eszerint lehet mérlegelni.

■ A szakszervezeti képviselők az ellen tiltakoztak, hogyha valaki többször rosszul szerepel a minősítésen, akkor megszüntetendővé válik a jogviszonya...

– Teljes joggal aggódtak emiatt. De a törvényt módosítások közé nem ez a verzió került be. Ezzel kapcsolatban pedig abban állapodtunk meg, hogy vannak most is jól működő szisztémák énekaroknál, zenekaroknál, amelyeknek nem az a célja, hogy megszüntessék a jogviszonyt, és még kevésbé az, hogy a folyamatos fenyegetéssel kényszerítsenek ki teljesítményeket. Önkéntes a jelentkezés és pozitív, azaz egyirányú a rendszer. A szakszervezeti vezetők amiatt aggódtak, hogy volt olyan felvetés, ami összekapcsolta a szakmai minősítési gondolkozást egy munkajogi aktuussal, s erre mondtak nemet. Nem olyan eszközt kell keresünk, amellyel a munkáltató meg tud szabadulni a számára nem kívánatos embertől. Hanem arról beszélünk, hogyan lehet rávenni – az átlagban jól teljesítő – zenekarok tagjait arra, hogy még jobban teljesítsenek. Így ennek a filozófiája egészen más. Ha a munkáltató meg akar válni a számára alkalmatlan

emberektől, akkor ehhez ne mozgósítson másik nyolcvan embert. Ez sehol nem vezetett jóra. Ha valaki nem jól végzi a munkáját, akkor a munkáltató intézze el, hogy jól végezze, ez a dolga. Ez nem a szakszervezet feladata. A jelenlegi jogszabályok elég széles repertoárt biztosítanak ehhez, nem kell ezt tovább szélesíteni. A korbács és a kolbász egyidejű alkalmazása nem megy. De ezzel a másik megközelítéssel, az önkéntességgel és a jutalmazással a szövetség és a szakszervezet is egyetértett. Így lesz pénz a finanszírozására is. S ez a zenészek oldaláról elve többletet jelent, hiszen ez a pénz garantáltan hozzájuk fog kerülni. Pluszforrás a jökönek. Ez megállapodás arról is szól, hogy megpróbálunk közösen kidolgozni egy ajánlást, amiben megvizsgáljuk a már működő rendszereket, s azt, hogy hogyan használhatják a többiek. Arról is megállapodás született, hogy a zenekaroknál, énekaroknál a helyi kollektív szerződésben fognak a részletes szabályokról megállapodni. Az egészből megpróbáljuk a fenyegetettség, az egymás sakkban tartása eszközeit kivonni. A jutalmazás és az elismerés a lényeg. Ha nincs helyi alku, akkor nincs is pénz hozzá. Óvatosan kell bánni a kollektív szerződésben a megállapodásokkal olyasfajta ügyekben, amelyek a munkavállalók számára hátrányosabb szabályt állapítanak meg, mint bármely törvény. A kollektív szerződés ugyanis nem lehet elmentés a munka törvénykönyvével, s nem állapíthat meg hátrányosabb szabályt. Nem értem egyébként ezt az eltűzött igényt az elbocsátás iránt, bár azt igen, hogy mindenki szeretné, hogy jobban szóljon az együttes. Biztos, hogy nem mindenki egyforma lelkesedéssel és ambícióval játszik, bár a döntő többség biztosan szeretettel és felelősen viszonyul a munkájához. De az erényeik sem kizárólag a szakmai virtuozitásban merülnek ki... A zenekarok nagy közösségek, ahol a személyiségnek is lényeges szerep jut. Az egyéniségek is fontos szerepet kapnak egy együttes produkcióiban és együttélésében. A tapasztalat, az emlékek, mindaz, ami csak bizonyos idő eltelte során épül fel az emberben, annak értéke semmivel sem mérhető. Hogy ki mennyire ismeri a zenekar hangját, hogyan tud hozzájárulni, a hangszeres teljesítményével és túl azon személyiségével ahhoz, hogy az úgy szóljon, ahogyan kell. Mindannak a leegyszerűsítése, ami értelem és érzelem az életben, a munkában, az tévedés, és hibás következtetésekhez vezet...

R. Zs.